

TörténetTér Egyesület

Komplex Meseterápiás képzés

**Meseváltozatok alkalmazási
lehetőségei a Komplex
Meseterápiában**

Kidolgozta: Vaskor Gréta

Ez a jegyzet kizárólag a képzés résztvevői számára készült, oktatási segédanyagként. A dokumentum tartalma szerzői jogvédelem alatt áll. Másolása, sokszorosítása, terjesztése, illetve harmadik félnek történő tovább küldése a készítő előzetes írásbeli engedélye nélkül tilos.

1.) Alapvetések:

A mese változatokban él (kor, közösség-és kultúrafüggő) -, a meseváltozatok érvényes narratívái és megoldási lehetőségei a különböző élethelyzeteknek.

Nincs eredeti, „ősmese”, a népek meséi párhuzamosan, egymástól függetlenül keletkezhetnek, és közben a motívumok vándorolhatnak és hatnak is egymásra.

2.) Mi teszi lehetővé/mi segíti a meseváltozatok létrejöttét?

A népmese eredendően/alapvetően **orális (szóbeli) és közösségi műfaj**, szójhagyomány útján terjed.

Jellemzői:

Szabad és közvetlen átadás – a mesemondó és a hallgatóság közvetlen komplex kapcsolódása:

- helyhez, alkalomhoz, témához, a közösség befogadóképességéhez alakított, kapcsolódó, rugalmas és szabad szövegalkotás. A mesemondó nem csak felmondja (reprodukálás) a mesét, hanem meg is alkotja.
- állandó és közvetlen kapcsolódás a mesemondó és a hallgató között
- a hallgatóság egyszerre befogadója és korrigálója is a szövegnek. A közösség normarendszere, hagyománya, érettsége meghatározza a tartalmat- ami ütközik vele, amit nem tart lényegesnek, érvényesnek, aminek nincs jelentése a közösség számára az kihull a szövegből, nem kap megerősítést.

Dinamikus, változó, rugalmas műfaj, amire hat:

- társadalmi körülmények, a kultúra változása
- a közösség igényének a módosulása, alakulása
- világkép alakulása
- írásbeliség hatása (ponyvaregények; mítoszok, mesegyűjtemények)
- a mesemondó életútja

Mindez lehetővé teszi:

- motívumok befogadását, motívumcserék lehetőségét, motívumok kiesését, elhagyását
- szövegvariánsok létrejöttét

3.) Egy-egy meseváltozat, variáns létrejöttének több szintje van:

- a mesemondó tudatosan és szándékosan hoz be új, a megszokott normától eltérő meseelemet (alakít, értelmez, lokalizál, aktualizál)
- a mesemondás aktusa alatt a mesemondó részben öntudatlanul hajt végre változtatásokat, emel be meseelemeket, mesemotívumokat, a befogadó közösség aktuális állapotának, hangulatának megfelelően
- a hallott, vagy korábban elmondott mesék felidézése emlékezés útján történik (oralitás). Az újramesélés sokszor rövidülést jelent, a kontextusok szétesését – ennek eredménye a töredékes, csonka, zavaros meseszövegek

„A mese éppen olyan, mint ugye, van az a kis facsemete. Fejlődik, az ember megnyesi, oltja, pucolja, lesz ága, levele, gyümölcse. Egy élet fejlődik, akár az ember is. Ki gondolná, mi lesz belőle? Ilyen a mese is ugyan. Egyszer elkezdtem egy mesét arról, hogy egy kisasszony talált egy kis ládát. Felvette, azt nézte, mi van benne? Kinyitotta, hát egy sárkány volt. Az aztán fölkapta, és vitte. Hogy mi lett vele, azt egy hétig mondtam. A mese úgy megy, ahogy akarjuk, csak alapja meglegyen, abba mindent bele lehet hordani.” (Czapár Ferenc halász, mesemondó)

4.) A mese alkotóelemei:

Mesei elem: király, 12 királykisasszony, szegénylegény, bársonypapucs

Mesemotívum: a király nem tudja, hogy merre járnak éjjelent a lányai, és milyen módon szaggatják szét a papucsuk

Mesei epizód: A király felfogad egy juhászlegényt, aki Szt Pétertől kapott láthatatlanná tévő bundával és soha meg nem telő tarisznyával éjjel besurran a királylányok szobájába, hogy meglesse, mit csinálnak

Mesetípus: Papucsszaggató királykisasszonyok AaTh306

5.) Miért érdemes a meseváltozatokat/típuskombinációkat ismerni?

Lehetőséget teremt megismerni és elkülöníteni az állandó és változó mesemotívumokat, mesei epizódokat:

- állandó elemek, motívumok, epizódok - milyen témát rajzol ki ez a „sűrítmény”
- a mese változó elemei adják a variánsokat, a különböző alternatív megoldási, megküzdési lehetőséget, utakat; finomhangolást enged meg;

Segít nem merev narratívaként tekinteni a mesére, nem kizárólagosan értelmezni mesei szimbólumokat, megoldási utakat.

6.) Hogyan érdemes dolgozni meseváltozatokkal?

- keresni és összegyűjteni a meseváltozatokat. Ehhez segítséget nyújtanak a népmesekatalógusok (MNK, AaTh, ATU), és sok mesének az ismerete
- különböző változatokban a mese vázát, az állandó elemeket és a változó elemeket meghatározni, elkülöníteni, és rétegiét ki(meg)fejteni. (Lehet eltérés szimbólumban, motívumban, epizódban)
- a változó elemeket, motívumokat, epizódokat összehasonlítani, dinamikai, tartalmi sajátosságukat kibontani
- az adott terápiás/önismereti célhoz a megfelelő változatot (akár saját változatot) rendelni